

Betänkandet Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5)

(Dnr Ku2016/00088/D)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Samlade kommentarer

3.6.2 Tillsätt en maktutredning

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) ställer sig positiv till förslaget om att en maktutredning ska tillsättas. Det är dock viktigt att den kommande utredningen integrerar ett ungdomsperspektiv och ett civilsamhällesperspektiv i hela sitt arbete och inte särbehandlar frågor som berör unga och makt och relationen mellan det offentliga och den ideella sektorn i avgränsade kapitel.

5.5.1 Insatser för ett jämlikt politiskt deltagande

MUCF ställer sig positiv till förslaget om att utöka satsningen på lokala resurscenter. Vi vill särskilt betona vikten av att, parallellt med den fortsatta och utökade satsningen, utvärdera hur arbetet hittills har fungerat i relation till dess syfte att stärka det demokratiska medborgarskapet i socialt utsatta områden.

Förslag i kapitel 14, ungas inflytande och delaktighet

14.8.1 Försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder

MUCF ställer sig positiv till betänkandets förslag att försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder kan genomföras i kommuner som ansökt om och fått tillstånd av regeringen att ingå i försöket. Vi efterfrågar dock insatser för att stödja kommunerna i genomförandet av försöket. Till exempel kring hur kommunen kan arbeta för att motivera och informera ungdomarna som är försökets målgrupp, utifrån en målsättning att försöket ska främja ett jämlikt valdeltagande hos målgruppen.

MUCF har i uppdrag av regeringen att under perioden 2014–2017 genomföra insatser i syfte att få fler unga kvinnor och unga män att engagera sig i politik. Bland de pågående aktiviteterna kan nämnas ett samarbete med fem pilotkommuner kring hur unga kan engageras i lokal politik samt seminarier med kommunpolitiker, unga förtroendevalda, unga avhoppare från politiken och med de politiska ungdomsförbunden. Arbetet kommer att delredovisas i februari 2017 och en slutrapport lämnas 2018.

Det är också viktigt att kommunen redan inför försöksperioden har goda kunskaper i hur det ser ut i kommunen när det gäller ungas demokratiska engagemang och intresse att delta i den representativa demokratin, till exempel som förtroendevald, för att eventuella effekter av försöksverksamheten ska kunna fastställas. Av den anledningen ser vi ett behov att stödjande insatser riktade mot kommunerna även när det gäller den skissade effektutvärderingen.

En ytterligare faktor som är viktig att beakta är att valdeltagandet i kommunfullmäktigeval varierar stort inom landet bland unga 18–24 år, från 86,8 procent i Uppsala län till 69,5 procent i Jämtlands län vid 2014 års val (www.ungidag.se, indikator ”Röstat i allmänna val, Kommunfullmäktigeval”). Eftersom försöksverksamhetens framgång enligt förslaget ska bedömas efter valdeltagandets nivå, dess förmåga att engagera unga till att ta förtroendeuppdrag i kommunen och andra relevanta demokratieffekter kan nivån av valdeltagande bland de unga vara en av urvalsgrunderna vid valet av deltagande kommuner i försöket.

14.8.2 Unga ska ges reella möjligheter till inflytande i kommuner och landsting

MUCF är kritisk till att betänkandet i första hand lyfter fram ungdomsråd eller liknande forum i sitt förslag som berör ungas möjligheter till inflytande i kommuner och landsting. MUCF (tidigare Ungdomsstyrelsen) har i tidigare rapporter betonat vikten av att inte skapa parallella strukturer där unga separeras från övriga. Generella strukturer som är attraktiva och funktionella för medborgare i alla åldrar är oftast att föredra (Ungdomsstyrelsen 2010, *Fokus 10 – En analys av ungas inflytande*).

Det går dock att skilja på verksamheter som i första hand syftar till att stärka och utbilda unga i sin roll som samhällsmedborgare och verksamheter som i första hand syftar till att underlätta ungas delaktighet i reella dialoger eller inflytandeprocesser. I de fall det främsta syftet är att stärka unga i sin roll som samhällsmedborgare och med fokus på lärande kan det vara berättigat att skapa

särskilda strukturer för unga. Men när det främsta syftet är att underlätta ungas faktiska deltagande i inflytandeprocesser är det viktigt att det etableras strukturer för medborgardialog som är funktionella och attraktiva för kommuninvånare i alla åldrar. Det kan då handla om goda möjligheter att göra sin röst hörd via kommunens webbplats eller genom andra former av medborgardialog (Ungdomsstyrelsen 2009, *Lika olika som lika – om former för lokalt ungdomsinflytande*).

Det är också problematiskt att betänkandet här har en ambition om att forum som används för att inhämta synpunkter ska avspegla sammansättningen av unga i kommunen eller i landstinget. Erfarenheten säger att det är mycket svårt att åstadkomma. En bra metod för att få en representativ bild av ungas åsikter är att istället använda särskilda ungdomsenkäter, till exempel ungdomsenkäten Lupp (lokal uppföljning av ungdomspolitik) som MUCF tillhandahåller.

Det finns också unga som har svårt att svara på enkäter eller delta i ungdomsråd, som till exempel unga med intellektuella eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Barnombudsmannen har utvecklat metoden ”Unga direkt” för att i samtalsform inhämta barn och ungas åsikter, och som kan användas som komplement till en ungdomsenkät.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) hade under perioden 2014–2015 i uppdrag att genomföra insatser för att ge unga personer bättre kännedom om sina möjligheter och rättigheter till delaktighet och inflytande på lokal nivå. Vi har redovisat arbetet i två rapporter. I rapporten ”*Ungas inflytande i kommuner och landsting*” (2016) beskrivs hur sex kommuner har arbetat med att utveckla innovativa strategier och metoder för att stärka ungas inflytande i den lokala demokratin, med hjälp av det stöd som MUCF har fördelat under perioden 2014–2015.

Sveriges ungdomsråd fick 2015 i uppdrag av MUCF att bygga en webbplats som samlar information om medborgarförslag och hur unga kan använda sig av medborgarförslag eller andra vägar för inflytande i sin kommun. Webbplatsen www.medborgarforslag.se ska drivas t o m 31 december 2017. I rapporten ”*Medborgarförslag från unga*” (2016) betonas vikten av att unga inte enbart får information om hur ett medborgarförslag läggs, utan också om hur processen fortskrider, vad som händer med förslaget och hur lång tid som ärendet väntas ta.

I regeringens uppdrag ingick också att lämna förslag om vad som ytterligare kan göras. Myndigheten föreslog bland annat att MUCF skulle få ett fortsatt uppdrag om att ta fram kunskap om olika påverkansmodeller och stimulera unga att delta i

den lokala demokratin, och att myndigheten även skulle få i uppdrag att fördela bidrag till kommuner i syfte att de ska kunna utveckla mer jämlika och tillgängliga informationskanaler oavsett vilken ålder eller funktion som medborgaren som söker information eller som vill påverka har (Medborgarförslag från unga, 2016).

14.8.3 En genomtänkt och sammanhållen ungdomspolicy

MUCF ställer sig positiv till betänkandets förslag att kommuner och landsting bör anta en policy eller en handlingsplan för den lokala ungdomspolitiken. Men vi vill betona vikten av att de handlingsplaner som tas fram bygger på faktisk kunskap om ungas situation och hur den varierar utifrån kön, ålder, socioekonomisk bakgrund, svensk/utländsk bakgrund, bostadsområde, eventuella funktionsnedsättningar, sexuell läggning och identitet med mera. För att skaffa den kunskapen är genomförandet av särskilda ungdomsenkäter en bra metod, kombinerat med jämförbar statistik kring ungas villkor och samtal med unga.

Därtill bör en handlingsplan omfatta konkreta förslag kring hur kommunen eller regionen kan bidra till det ungdomspolitiska målet om alla ungas rätt till goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Det är också viktigt att den ungdomspolitiska handlingsplanen tas fram i samråd med de unga i kommunen eller landstinget samt följs upp med jämna mellanrum, så som betänkandet föreslår.

I övrigt har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor inga synpunkter.

I detta ärende har generaldirektör Lena Nyberg beslutat. Handläggare Tiina Ekman har varit föredragande. Avdelningschef Pontus Ekstedt har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Lena Nyberg
generaldirektör

Tiina Ekman
handläggare